

Kallion kävelyfestivaali:

Naisten Kallio

Kallion kävelyfestivaalin omatoimikävely -esitteessä ”Naisten Kallio” kuljetaan sellaisten naisten jalanjäljillä, jotka ovat jättäneet jälkensä Kallion, Helsingin ja Suomen historiaan. Monet heistä ovat olleet alansa uranuurtajia, osa on toteuttanut palavasieluista kutsumustaan ja joidenkin saavutuksia on haluttu kunnioittaa muistomerkein tai nimeämällä heidän mukaansa katuja ja puistoja.

Naisten Kallio esittelee myös joukon ”tämän päivän naisia”, joista on jälkiä Kalliossa ja onpa eräs heistä kulkenut Kalliosta aivan valtakunnan merkittävimpien vaikuttajien joukkoon.

(Esitteen koonnut eri lähteistä: Juhani Styrman)

1 Wivi Lönn, Hanna Rotman,

Elisabet Alander –

Ebeneser, Helsinginkatu 3-5

Hanna Rothman (1856–1920) ja Elisabeth Alander (1859–1940) perustivat 1890 työläiskotien lasten varten Sörnäisten Kansanlastentarhan. Aluksi 1892 ryhdyttiin kouluttamaan lastentarhanopettajia Kansanlastentarhan tarpeisiin. Myöhemmin toiminta jatkui myös samassa muodossa vuonna 1908 valmistuneessa Ebeneserkodissa, josta muodostui lastentarhaopettajienopisto. Rakenuksen suunnitteli Olivia (Wivi) Matihilda Lönn (1872–1966). Hän opiskeli Helsingin Polyteekissa ylimääräisenä oppilaan ja valmistui sieltä 1896 kolmantena suomalaisena naisena arkkitehdiksi. Lönn oli ensimmäinen suomalainen naisarkkitehti, joka perusti oman arkkitehtitoimiston.

2 Sinervon sisarusten lapsuus –

Sylvi-Kyllikki (Kilpi), Elvi ja Airi

Vaasankatu 10 (alkuperäinen talo purettu)

Sylvi-Kyllikki Kilpi (1899–1987) oli poliitikko ja kulttuurivaikuttaja. Kilpi oli kansanedustaja vuosina 1934–1957. Hänen nuorempia sisaria olivat kirjailijat Elvi ja Aira Sinervo. Sodan aikana Kilpi osallistui aktiivisesti vainottujen juutalaisten avustamiseen. Hän kuului jatkosodan loppuvaiheissa ns. rauhanoppositioon. Kilpi toimi myös Suomi-Neuvostoliitto-seuran puheenjohtajana vuosina 1963–1966. Elvi Sinervo (1912–1986) oli kirjailija, runoilija ja suomentaja, joka kuului vuonna 1936 perustetun kulttuuriyhdistys Kiilan kantaviin voimiin. Asui avioiduttuaan myös Pääskylänrinteessä.

3 Katri Valan koti –

Vilhonvuorenkuj 18, Katri Valan puisto

Katri Vala (Karin Alice Heikel, os. Wadenström) oli Suomen merkittävimpiä runoilijoita 1920- ja 1930-luvuilla. Vala kuului myös Tulenkantaja-ryhmän perustajajäseniin. Katri Valaa muistetaan hänen nimikkopuistossaan yksinkertaisella laetalla, jossa on teksti "Runoilija Katri Vala 11.10.1901– 28.5.1944". Katri Vala kuoli Ruotsissa. Katri Valan tuhkauurna tuotiin Suomeen toukokuussa 1945. Uurna muurattiin graniittipaateen Marjatanmäen puiston penkereeseen. Vuosina

1931–1933 Vala oli asunut aviomiehensä Armas Heikelin kanssa puiston läheisyydessä Vilhonvuorenkujalla. Puistikko nimettiin sittemmin Katri Valan puistoksi. Talo sai muistolaatan 2000-luvun alussa.

4 Kaarina Löfström –

Partekin talo, Sörnäisten rantatie 23

Kaarina Löfström (s.1941) on tehnyt merkittävän uran erityisesti tuotanto- ja toimistorakennusten sekä tutkimuslaitosten suunnittelijana. Hänen tuotantoaan on esitelty lukuisissa näyttelyissä ja arkkitehtuurijulkaisuissa sekä Suomessa, että ulkomailla. Löfström sai Rakennustaiteen valtionpalkinnon 2001.

5 Pirkko Nukari, Hanhiparvi –

Lintulahdenaukio, Sörnäinen

Lintulahden aukiolla on Pirjo Nukarin (s.1943) tekemä Hanhiparvi -veistos. Mallina on ollut kesy kotihanhi. Lintulahti on kantakaupunkiin liittyvä uusi asuinalue Hämeentien tuntumassa, Kallion ja meren välissä. Lähes sadan vuoden ajan se oli tiiviisti rakennettua teollisuusaluetta, kunnes kerrostalojen rakentaminen aloitettiin kesällä 1997. Rakennusyhtiö Skanska halusi pystyttää veistoksen asukkaiden viihtyvyyttä lisäämään vuonna 2000.

6 Tarja Halosen lapsuus –

Hämeentie, Elanto

Tarja Halonen syntyi 24. 12. 1943 Helsingin Kalliolla. Tarja Halosen lapsuudenkoti oli Hämeentien melkein vastapäätä entistä Elannon pääkonttoria. Osuusliikkeen leivistä löytyi myös hänen kesätyöpaikkansa useaksi kesäksi - samoin joulupulaisen paikka moneen otteeseen. Myöhemmin Halonen toimi Elannon hallinnossa eri luottamus-tehtävissä.

7 Alli Trygg-Helenius –

Alli Tryggin puisto - Hämeentie

Hämeentien varrella, entiselle Kaiun-huvila-alueelle rakennettiin 1938–39 puisto, joka nimettiin Kallion työläisten keskuudessa vaikuttaneen suomalaisen setlementityön ja raittiuskasvatuksen uranuurtajan Maria Alexandra Trygg-Heleniuk-

sen (1852–1962) muistoksi. Puiston paikalla, Itäisen Viertotien varrella, oli sijainnut opettajatar Alli Tryggin 1890 perustama Sörnäisten kansankoti, josta tuli työväenkaupunginosan yhteisöelämän keskuspaikka. Kaksi- ja kolmikerroksisessa puutalossa oli kirjasto, kokoustiloja, asuntoja, lastentarha ja -seimi ja jopa raittiuskaljan panimo. Työväenyhdistyksen uusi talo Siltasaaressa teki talosta tarpeettoman.

8 Hanna Castrén,

Tarja Halosen koulu - Kallion lukio

Hanna Castrén (1862-1943) oli helluntaiherätyksen pioneereja. Hanna Castrén jätti anomuksen Kallion koulun perustamiseksi, ja 1. 9. 1902 aloitti Sörnäisten viisiluokkaiseksi reaalikouluksi suunniteltu yhteiskoulu toimintansa Kivikon huvilan vuokrahuoneistossa. Koulu oli ensimmäinen oppikoulu Pitkäsillan pohjoispuolella, Kalliossa. Castrén toimi aikanaan myös koulun johtajana. Tarja Halonen kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1962 Kallion yhteiskoulusta. Halonen kävi myös Kallion kansakoulua (Neljäs linja 11).

9 Fanny Palmen, Signe Hornborg – Päiväkoti Kaleva Siltasaarenkatu 14

Vuonna 1889 valmistunut huvila palveli alun perin lasten työkotina, jonka tarkoituksena oli opastaa köyhiä lapsia työntekoon. Työkodin perusti Fanny Palmen. Talon suunnitteli Signe Hornborg, joka oli Euroopan ensimmäinen naisarkkitehti. Myöhemmin talossa on toiminut Tukholman kaupungin lahjoittamin varoin toiminut päiväkotitukholma, myöhemmin Kaleva. Alkuperäinen puurakennus on purettu, mutta päiväkotitukholma toimii yhä.

10 Kaija Sirén –

Ympyrätalo ja Kallion virastotalo

Kaija Sirén (1920–2001) (o.s. Tuominen) valmistui arkkitehdiksi Teknisestä korkeakoulusta vuonna 1948. Hän perusti miehensä Heikki Sirénin kansa-oman arkkitehtitoimiston vuonna 1949. Sirénit työskentelivät koko uransa ajan yhdessä.

11 Aurora Karamzin –

Diakonissalaitos

Diakonissalaitoksen uudisrakennushankkeen takana oli laitoksen perustaja Aurora Karamzin (1808–1902), joka ehdotti laitoksen siirtämistä Hakasalmen huvilan tontille. Kaupunki luovutti kuitenkin tontiksi asumattoman alueen Töölönlahden pohjoisrannalta. Sinne valmistui 1897 sairaala, kirkko ja sisarkoti. Sairaala laajennettiin pian ja 1905 valmistui lahjoitusrahoilla, mm. sisar Hia Björkenheimin perintövaroilla, lastensairaala tuberkuloosia sairastaville. Lina Snellman (1846–1926) tuli johtajattareksi Amanda Cajanderin kuoltua. Hänen aikanaan Diakonissalaitos kasvoi, muutti uuteen paikkaan ja muodostui merkittäväksi sairaanhoito-oppilaitokseksi.

12 Anna af Sculten, Signe Lagerborg-Stenius – Brita Maria Renlundin päiväkotit - II linja 12

Anna af Sculten perusti 1893 hyväntekeväisyysyhdistyksen Barnavårdsförening i Finland ”, jonka tarkoituksena oli huolehtia kasvattilapsista. Myöhemmin huolenpidon piiriin otettiin myös aviottomat äidit.

Yhdistyksen perustajia oli mm. Aurora Karamzin, vapaaherrat Sophie Mannerheim. Helsingin kaupunki vuokrasi 1896 yhdistykselle tontin lastenmajaa varten. Rakennuksen piirustukset laati Signe Lagerborg-Stenius, joka suunnitteli tontille toisenkin päiväkodin sekä 1905 valmistuneen naimattomien äitien turvakodin. Sittenkin talossa on toiminut lastenkoulu. Kulmatalossa on vuodesta 1901 lähtien toiminut Brita Maria Renlundin lastenseimi ja päiväkotit. Arkkitehti Signe Lagerborg-Stenius oli toinen Helsingin Polyteekissa arkkitehdiksi opiskellut nainen ja hän valmistu 1892.

13 Tarja Halosen Kallion kotitalo –

Wallininkatu 10

Tarja Halosen Kallion koti ennen hänen presidenttikauttaan

Kallion kävelystapa-
festivaali:

Naisten Kallio

